

**О.А.Захаренко про радість успіху учнів як ефективний засіб у
формуванні особистості**

«Щоб дитячі серця були завжди усміхнені», – ці слова О.А.Захаренка із його книги «Школа над Россю», були законом діяльності його авторської школи. «Найбільше багатство школи, – вважав він, – радість і щастя. З них виростають упевненість, сила духу, віра, переконаність, повага і самоповага, любов до Батьківщини. Без усмішки школа не школа» [2, 70].

Однією з найістотніших ознак, що характеризували стиль життя Сахнівської школи, є любов до школи. «Школа, мов квітка, повинна вабити учнів», вважав О.А.Захаренко, наголошуючи на тому, що школа повинна стати для них джерелом радості та успіху [2,65]. А для цього треба дбати не тільки про зовнішній та внутрішній вигляд школи, хоча це, безперечно, має велике значення. «Головне, – наголошував Олександр Антонович, – це атмосфера вимогливої доброзичливості, атмосфера піклування, радості і пізнання і, звичайно, романтичної піднесеності трудових буднів» [2, 65-66].

І далі він розвиває цю думку у своїй праці «Поспішаймо робити добро»: «У школі учню має бути, як в батьківській хаті. До школи він має бігти, а не йти, знаючи, що в школі він пізнає радість відкриття своєї сутності в цьому мінливому світі. В школі його не образять, на нього не гримнуть, а порадять, підтримають, дадуть можливість розкрити себе, свою творчу обдарованість» [3,17], відчуті «святе і прекрасне, яке називається успіхом – здійсненою мрією» [3,19].

У центрі уваги, спостережень, роздумів, планів учителів авторської школи О.А.Захаренка – конкретна особистість, її невпинне пізнання найрізноманітнішими засобами та індивідуальна робота з нею, з тим, «щоб кожний чимось захопився, у чомусь виявив свої здібності, досяг значного успіху» [2, 82]. У школі були створені необхідні умови для розвитку здібностей дітей і в навчальній, і в позанавчальній діяльності: «Підхід до

навчання і виховання в Сахнівській школі демократичний. Діти навчаються на бажаному чи посильному рівні. Велика кількість консультацій і додаткових занять дозволяє дати простір для розвитку обдарованих дітей в умовах села, а гурткова і клубна робота – виявити і розвинути природні можливості дитини» [3, 17].

Вчителі опанували й успішно користуються трьохрівневим контролем. При цьому кожен учень виборює право перейти на вищий, більш престижний рівень. Всім важко, але посильно, немає тих, хто байдикує, загальний розвиток без принижень, адже вибір рівня – справа самої дитини.

У старших класах оцінка виставляється в журнал лише за згодою учня, який згідно шкільного статуту має право на додаткову вечірню консультацію та перескладання теми чи уроку. Практичні індивідуально-групові та репетиторські заняття дають можливість учневі зрозуміти те, що на уроці пропущено, розглянути матеріал ґрунтовніше, передати його на вищому рівні і без списування, що розповсюдилось у сільських школах на уроках математики, та деяких інших дисциплінах.

Разом із тим, у Сахнівській школі не поділяли поглядів, що дітям у школі легко, а навчання – це весела розвага: «Ми вважаємо, – писав С.А.Захаренко, – що шкільне життя, розумова й фізична праця, до якої прилучаються діти, повинні приносити радість від подолання труднощів у виконанні обов'язку» [2].

Актуальними є його погляди на охорону учнів від розумового перевантаження. Щодо цього він наголошував на необхідності не забувати про посильність та обсяг домашніх завдань. Головне – не нашкодити здоров'ю дітей, завжди зіставляти задумане із їх реальними можливостями, а не досягати змін за будь-яку ціну. Нинішні вимоги до учнів настільки високі, що у відмінників, які повністю віддаються навчальній праці, бувають відхилення в стані здоров'я. Інколи навіть задумуєшся, що краще, відмінник з поганим здоров'ям чи слабкий учень з хорошим здоров'ям? Здоров'я дитини – це теж усміхнене обличчя, щасливе дитинство» [2].

Невід'ємна риса авторської школи О.А.Захаренка – повага вихованців до себе, їх прагнення до самовираження: Щоб піднести гідність дитини, розбити крижинки невпевненості й позбавити духовного страждання, її обов'язково залучали до розв'язання тих завдань, де вона вийде переможцем: «Усіма засобами позакласної виховної роботи, працею, буднями і святами свідомо ведемо учнів до того, щоб вони сказали собі «Я здібний», «Я можу досягнути успіху, перемогти в цій справі. Я повинен виконати її якнайкраще» [2, 34].

«Повага до самого себе, – справедливо зауважував О.А.Захаренко, – виростає в атмосфері позитивних емоцій. Створити простір для самовираження, показати, як це вдалося кожному, і належно оцінити здобуток – мета будь-якого педагогічного заходу. У нашій школі немає таких учнів, які не були б за щось нагороджені: одні – за спортивні досягнення, інші – за участь у виставці» [2, 69].

Дуже багато, на думку педагогічного колективу Сахнівської школи, важать стимули: «бо без цих генераторів прогресу, стимулів творчості, засохне освіта, збідніє нація» [3,16]. Такими в Сахнівці є: стипендії за відмінні або особливі успіхи у вивченні окремих предметів, грамоти, подяки, призи за активну участь у навчальному процесі і в житті школи, за успіхи в олімпіадах, конкурсах, призи за розминку, яка проводиться на кожній ранковій лінійці. Не менш важливі стимули: розповідь про учня чи сім'ю в шкільній багатотиражці або по місцевому телебаченню. Моральні, як і матеріальні стимули, якщо вони неформально застосовуються, при будь-якому устрої відіграватимуть значну роль у житті школи і суспільства в цілому, вважає педагогічний колектив школи.

Список використаних джерел:

1. Захаренко О.А. Виховання учнів сільської школи на загальнолюдських цінностях // В.О.Сухомлинський і сучасні проблеми особистісно зорієнтованого виховання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К.: Науковий світ, 2000. – С. 15-18.
2. Захаренко О.А., Мазурик С.М. Школа над Россю. – К.: Рад. школа, 1979. – 149с.
3. Захаренко О.А. Поспішаймо робити добро. – Черкаси, 1997. – 28 с.